

A.Ə.Şıxalizadə
Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti
aytan.sh.aa@gmail.com

MƏKTƏB İNFORMATİKA KURSUNUN MS EXCEL DƏRSLƏRİNDƏ HELP SİSTEMİNİN ÖYRƏDİLMƏSİ METODİKASI

Xülasə

Help sistemlərinin metodologiyası hədəf auditoriyanın ehtiyaclarına cavab verən hərtərəfli və əlçatan resurs yaratmaq məqsədi ilə tərtibatçılar, məzmun yaradıcıları və son istifadəçilər arasında əməkdaşlıq prosesini əhatə edir. Metodologiyanın tətbiqinin addımları haqqında ilkin anlayışlar verməklə şagirdlərin gələcəkdə bu sahə ilə bağlı maraqlarını yüksəltə, istifadə məqsədini şagirdlərə asanlıqla aşılamaq və eləcə də məktəb vaxtlarından texnologiyanın müxtəlif sahələrində inkişaf etməklərinə yardımçı ola bilərik.

МЕТОДОЛОГИЯ СИСТЕМЫ ПРЕПОДАВАТЕЛЬСКОЙ ПОМОЩИ В КЛАССАХ MS EXCEL КУРСА ШКОЛЬНОЙ ИНФОРМАТИКИ

Резюме

Методология справочных систем включает в себя совместный процесс между разработчиками, создателями контента и конечными пользователями для создания всеобъемлющего и доступного ресурса, отвечающего потребностям целевой аудитории. Давая начальное представление об этапах применения методики, мы можем повысить интерес учащихся к этой области в будущем, быстро привить учащимся цель использования, помочь им развиваться в различных технологических областях еще со школьной скамьи.

METHODOLOGY OF TEACHING HELP SYSTEM IN MS EXCEL CLASSES OF SCHOOL INFORMATICS COURSE

Summary

Help systems methodology involves a collaborative process between developers, content creators and end users to create a comprehensive and accessible resource that meets the target audience's needs. By providing an initial understanding of the steps of applying the methodology, we can raise students' interest in this field in the future, quickly instill the purpose of use in students, and help them develop in various technology areas from school time.

Açar sözlər: metodologiya, alətlər, texnologiyalar

Ключевые слова: методология, инструменты, технологии

Key words: methodology, tools, technologies

Orta məktəb informatika dərslərində Microsoft Excel kurslarında Help tabı üçün tədris metodologiyası materialın effektiv şəkildə ötürülməsi və möhkəmləndirilməsi üçün bir sıra strategiya və texnikaları əhatə edən mürəkkəb və çoxşaxəli proses ola bilər. Bunlardan ən başlıcası olaraq texnologiyanın sürətli inkişaf etdiyi dövrdə və tətbiqi proqramlarının sayının artması ilə tətbiq olunan ümumi məqsədli Help sistemlərinin metodologiyası və onun faydaları haqqında şagirdlərə məlumat verilməsi şagirdlərdə bu sistemi öyrənməyə və daimi istifadəyə maraq doğuracaqdır.

Beləliklə, tətbiqi proqramlarda tətbiq olunan Help sistemlərinin aşağıdakı metodologiyası təqdim edilə bilər:

1. Tələblərin toplanması: İlk addım Help sistemi üçün tələbləri toplamaqdır. Buraya hədəf auditoriyanı, daxil edilməli olan məlumatın növünü və Help sisteminin formatını və strukturunu başa düşmək daxildir.

2. Məzmun inkişafı: Tələblərə əsasən növbəti addım Help sistemi üçün məzmunun hazırlanmasıdır. Bu, sənədlərin yazılmasını, dərs vəsaitlərinin yaradılmasını, video və ekran görüntüləri kimi multimedia məzmununun hazırlanmasını əhatə edə bilər.

3. Tətbiqlə inteqrasiya: Help sistemi daha sonra, adətən Help menyusu və ya Help düyməsindən istifadə etməklə proqrama inteqrasiya olunur. Help sistemi proqram daxilindən asanlıqla daxil olmaq üçün nəzərdə tutulmuşdur və məzmun intuitiv və istifadəçi dostu şəkildə təşkil edilmiş və strukturlaşdırılmışdır.

4. Sınaq və təsdiqləmə: Help sistemi tətbiq ilə inteqrasiya edildikdən sonra onun gözlənilməli kimi işləməsinə təmin etmək üçün sınaqdan keçirilir. Buraya keçidlərin və naviqasiyanın düzgün işləməsinin, məzmunun dəqiq və uyğun olduğunu yoxlamaq daxildir.

5. İstifadəçi rəyi və iterasiyası: Help sistemi istifadəçi rəyi əsasında davamlı olaraq təkmilləşdirilir. Bu, məzmun dəyişikliklərin edilməsini, strukturun yenidən nəzərdən keçirilməsini və yeni funksiyaların əlavə edilməsini əhatə edə bilər.

Ümumiyyətlə, Help sistemlərinin metodologiyası hədəf auditoriyanın ehtiyaclarına cavab verən hərtərəfli və əlçatan resurs yaratmaq məqsədi ilə tərtibatçılar, məzmun yaradıcıları və son istifadəçilər arasında əməkdaşlıq prosesini əhatə edir. Metodologiya tətbiqin xüsusi tələblərindən və hədəf auditoriyadan asılı olaraq dəyişə bilər, lakin ümumi məqsəd istifadəsi asan, müvafiq və istifadəçilərə tətbiqdən maksimum yararlanmağa kömək edən kömək sistemi yaratmaqdır.

“Tələblərin toplanması” məlumatın toplanması və Help sistemi üçün ehtiyac və gözləntilərin müəyyən edilməsi prosesinə aiddir. Bu addım Help sisteminin hədəf auditoriyanın ehtiyaclarına cavab verməsini və lazımı

məlumatları effektiv və səmərəli şəkildə təmin etməsini təmin etmək üçün çox vacibdir.

Bu addım zamanı aşağıdakı məlumatlar toplanır:

1. Hədəf auditoriyası: Hədəf auditoriyası texniki bacarıqları, tətbiqi ilə tanışlığı və öyrənmə tərzindən baxımından müəyyən edilir və xarakterizə olunur.

2. Məlumat növü: Dərslilər, addım-addım təlimatlar və istinad materialı kimi Help sistemində daxil edilməli olan məlumatın növü müəyyən edilir.

3. Format və struktur: Help sisteminin formatı və strukturu müəyyən edilir, məsələn, onun mətn əsaslı təlimat, multimedia əsaslı dərslər vəsaiti və ya hər ikisinin birləşməsindən ibarət olması. Help sisteminin təşkili və naviqasiyası da bu addım zamanı müəyyən edilir.

Bu məlumatları toplamaqla, inkişaf qrupu hədəf auditoriyanın ehtiyaclarına cavab verən və məlumatları asanlıqla əldə edilə bilən və başa düşülən format və strukturda təmin edən Help sistemi yarada bilər. Bu, daha effektiv və istifadəçi dostu Help sistemində gətirib çıxarır.

“Məzmun inkişafı” Help sistemində daxil ediləcək faktiki məzmunun yaradılması prosesinə aiddir. Bu addım əvvəlki addımda toplanmış tələblərə əsaslanır.

Bu addım zamanı aşağıdakı vəzifələr yerinə yetirilir:

1. Sənədlərin yazılması: Sənədlər proqramdan səmərəli istifadə etmək üçün lazım olan addım-addım təlimatlar, istinad materialı və digər məlumatları təmin etmək üçün yazılmışdır.

2. Dərslilərin yaradılması: Dərslilər istifadəçilər üçün praktiki öyrənmə təcrübəsi təmin etmək üçün yaradılmışdır. Bunlara mətn əsaslı təlimatlar, video və ekran görüntüləri kimi multimedia məzmunu və interaktiv simulyasiyalar daxil ola bilər.

3. Multimedia məzmununun inkişafı: Videolar, ekran görüntüləri və interaktiv simulyasiyalar kimi multimedia məzmunu istifadəçilər üçün vizual və interaktiv öyrənmə təcrübəsini təmin etmək üçün yaradılmışdır. Bu məzmun mürəkkəb anlayışları təsvir etmək, tətbiqin xüsusiyyətlərini necə istifadə etməyi nümayiş etdirmək və ya xüsusi tapşırıqları yerinə yetirmək üçün nümunələr vermək üçün istifadə edilə bilər.

Bu addım zamanı hazırlanmış məzmun aydın, qısa və asan başa düşülməli və hədəf auditoriyanın ehtiyaclarını effektiv şəkildə qarşılmalıdır. Yaxşı dizayn edilmiş Help sistemi istifadəçiləri proqramdan səmərəli istifadə etmək üçün lazım olan məlumat və təlimatlarla təmin edir və yardım sistemini ümumi istifadəçi təcrübəsinin vacib komponentinə çevirir.

“Tətbiqlə inteqrasiya” Help sisteminin tətbiqin özünə daxil edilməsi və onu istifadəçilər üçün asan əldə etmək prosesini nəzərdə tutur. Help sistemi

adətən Help menyusu və ya Help düyməsi vasitəsilə proqrama inteqrasiya olunur.

Bu addım zamanı aşağıdakı vəzifələr yerinə yetirilir:

1. Help menyusu və ya Help düyməsi: Help sistemi Help menyusu və ya Help düyməsinin istifadəsi vasitəsilə proqrama inteqrasiya olunur. Bu, istifadəçilərə birbaşa proqram daxilindən Help sisteminə daxil olmaq imkanı verir.

2. İntuitiv və istifadəçi dostu dizayn: Help sisteminin məzmunu intuitiv və istifadəçi dostu şəkildə təşkil edilmiş və strukturlaşdırılmışdır ki, bu da istifadəçilərin ehtiyac duyduqları məlumatı tapmasını asanlaşdırır. Buraya məzmun cədvəli, axtarış funksiyası, aydın və qısa naviqasiya daxil ola bilər.

3. Əlçatanlıq: Help sistemi istifadəçilərin proqramdan uzaqlaşmasına və ya başqa pəncərəyə və ya ekrana keçməsinə ehtiyac olmadan proqram daxilindən asanlıqla əldə edilə bilər.

Help sistemini tətbiqə inteqrasiya etməklə istifadəçilər proqramdan səmərəli istifadə etmək üçün lazım olan məlumat və təlimatlara tez və asan çıxış əldə edirlər. Bu, ümumi istifadəçi təcrübəsini əhəmiyyətli dərəcədə yaxşılaşdırmağa və istifadəçi məmnunluğunun artmasına və tətbiqin qəbuluna səbəb ola bilər.

“Sınaq və Doğrulama” Help sisteminin gözlənilməli kimi işləməsinə və əvvəlki addımlarda müəyyən edilmiş tələblərə cavab verməsinə təmin etmək üçün onun qiymətləndirilməsi prosesinə aiddir.

Bu addım zamanı aşağıdakı vəzifələr yerinə yetirilir:

1. Bağlantıları və naviqasiyanı yoxlayın: Help sistemindəki keçidlər və naviqasiya onların düzgün işləməsinə və istifadəçilərin lazım olan məlumatı asanlıqla tapa bilməsinə təmin etmək üçün sınaqdan keçirilir.

2. Məzmunun düzgünlüyünü yoxlayın: Help sisteminin məzmunu dəqiq və uyğun olduğundan əmin olmaq üçün nəzərdən keçirilir. Buraya orfoqrafik və qrammatik səhvlərin yoxlanılması, məlumatların aktual və düzgünlüyünün yoxlanılması daxildir.

3. İstifadəçi sınağı: Help sistemi onların ehtiyaclarına cavab verdiyinə və istifadəsinin asan olmasına əmin olmaq üçün bir qrup istifadəçi tərəfindən də sınaqdan keçirilə bilər. İstifadəçi rəyi təkmilləşdirilməli sahələri müəyyən etmək və Help sistemini təkmilləşdirmək üçün istifadə edilə bilər.

Help sisteminin sınaqdan keçirilməsi və təsdiqlənməsi onun gözlənilməli kimi işləməsinə və istifadəçilərə proqramdan səmərəli istifadə etmək üçün lazım olan məlumat və təlimatları təqdim etməsinə təmin etmək üçün mühüm addımdır. Bu, ümumi istifadəçi təcrübəsini yaxşılaşdırmağa və istifadəçinin tətbiqdən məmnunluğunu artırmağa kömək edə bilər.

“İstifadəçi Əlaqəsi və İterasiya” istifadəçi rəyi əsasında Help sisteminin davamlı olaraq təkmilləşdirilməsi prosesinə aiddir.

Bu addım zamanı aşağıdakı vəzifələr yerinə yetirilir:

1. İstifadəçi rəyini nəzərdən keçirin: Help sistemində təkmilləşdirmə üçün sahələri müəyyən etmək üçün istifadəçi rəyi toplanır və təhlil edilir. Buraya istifadəçi testindən, müştəri dəstəyindən və digər mənbələrdən rəylər daxil ola bilər.

2. Məzmunu dəyişikliklər edin: İstifadəçi rəyinə əsasən onun dəqiqliyini və uyğunluğunu artırmaq üçün Help sisteminin məzmununa dəyişikliklər edilə bilər. Bu, mətnin dəyişdirilməsi, yeni məlumatların əlavə edilməsi və ya köhnəlmiş məlumatların silinməsinə əhatə edə bilər.

3. Strukturu yenidən nəzərdən keçirin: Help sisteminin strukturu da onu daha intuitiv və istifadəçi dostu etmək üçün yenidən nəzərdən keçirilə bilər. Buraya məzmunun yenidən təşkili, yeni bölmələrin əlavə edilməsi və ya lazımsız bölmələrin çıxarılması daxil ola bilər.

4. Yeni funksiyalar əlavə edin: Help sistemində onun faydalılığını yaxşılaşdırmaq və istifadəçilərin dəyişən ehtiyaclarını ödəmək üçün yeni funksiyalar əlavə edilə bilər. Bura yeni dərslərin, multimedia məzmununun və ya interaktiv elementlərin əlavə edilməsi daxil ola bilər.

İstifadəçi rəyi əsasında Help sistemini davamlı olaraq təkmilləşdirməklə təşkilatlar Help sisteminin istifadəçilər üçün müvafiq və faydalı qalmasını təmin edə bilər. Bu, istifadəçi məmnuniyyətinin artmasına və təbiiqin mənimsənilməsinə səbəb ola bilər və ümumi istifadəçi təcrübəsini yaxşılaşdırmağa kömək edə bilər.

Help sistemi yaratmaq üçün istifadə edilə bilən bəzi alətlər və texnologiyalar bunlardır:

1. HTML və CSS: Veb əsaslı Help sistemini yaratmaq üçün HTML və CSS yardım sistemi səhifələrinin strukturunu və üslubunu müəyyən etmək üçün istifadə edilə bilər.

2. JavaScript: JavaScript Help sistemində dinamik naviqasiya, axtarış funksiyası və multimedia məzmunu kimi interaktivlik və funksionallıq əlavə etmək üçün istifadə edilə bilər.

3. Verilənlər bazası: Məlumat bazası Help sisteminin məzmununu saxlamaq və məlumatlara sürətli və səmərəli çıxışı təmin etmək üçün istifadə edilə bilər.

4. Məzmun İdarəetmə Sistemləri (CMS): Yardım sisteminin məzmununu idarə etmək, yeniləməyi və saxlamağı asanlaşdırmaq üçün CMS istifadə edilə bilər.

5. Help Müəlliflik Vasitələri: Adobe RoboHelp, MadCap Flare və HelpNDoc kimi Help müəllif alətləri Help sisteminin məzmununu yaratmaq, idarə etmək və dərc etmək üçün istifadə edilə bilər.

Bu addımları yerinə yetirməklə və müvafiq alət və texnologiyalardan istifadə etməklə verilənlər bazası və inkişafı olan proqram üçün sadə Help sistemi yaratmaq mümkündür.

Help sistemləri bir neçə səbəbə görə tətbiqlərin qaçılmaz hissəsidir:

1. İstifadəçi Təcrübəsinin Təkmilləşdirilməsi: Help sistemləri istifadəçilərə proqramdan səmərəli istifadə etmək üçün lazım olan məlumatları və təlimatları təqdim edir. Bu, ümumi istifadəçi təcrübəsini yaxşılaşdırır, məyusluğu azaldır və istifadəçinin tətbiqdən məmnunluğunu artırır.

2. Dəstəyin Təmin edilməsi: Help sistemləri istifadəçilər üçün dəstək mənbəyi kimi xidmət edir, onların suallarına cavab verir və proqramdan istifadə zamanı qarşılaşa biləcəkləri problemləri həll etməyə kömək edir.

3. Mənimləşmənin təşviqi: İstifadəçiləri proqramdan səmərəli istifadə etmək üçün lazım olan məlumat və təlimatlarla təmin etməklə, Help sistemləri mənimləşməni təşviq edə və ümumi istifadəçi əlaqəsini artırır.

4. Təlimin asanlaşdırılması: Help sistemləri yeni istifadəçilər üçün təlim vasitəsi kimi də istifadə oluna bilər, onlara işə başlamaq və tətbiqdən istifadə etməkdə bacarıqlı olmaq üçün lazım olan məlumatları təmin edir.

5. Əlçatanlığın təkmilləşdirilməsi: Help sistemləri məlumatlara və tətbiqin funksionallığına daxil olmaq üçün alternativ üsullar təqdim edərək, əlilliyi olan istifadəçilər üçün əlçatanlığı təkmilləşdirir.

6. Rəqabət Üstünlüyünün Təmin edilməsi: Hərtərəfli və istifadəçi dostu Help sisteminə malik olmaq təşkilatlara rəqabət üstünlüyü təmin edə bilər, çünki bu, onların məhsulunu bazardakı digərlərindən fərqləndirir və istifadəçiləri cəlb etməyə və saxlamağa kömək edə bilər.

Yekun olaraq, Help sistemləri tətbiqlərin vacib hissəsidir, istifadəçilərə proqramdan səmərəli istifadə etmək və ümumi istifadəçi təcrübəsini təkmilləşdirmək üçün lazım olan məlumatları və təlimatları verir.

Məqalənin aktuallığı – Help sistemi və onun qurulma metodologiyası hal-hazırda ölkəmizin çox məktəblərində o qədər də aktual deyildir.

Məqalənin elmi yeniliyi – Bugünkü texnologiyanın bizə verdiyi imkanları məktəb tədrisindən başlayaraq şagirdlərlə bölüşərək, şagirdlərin gələcəkdə bu sahə ilə bağlı maraqlarını yüksəltməyə və eləcə də məktəb vaxtlarından bu sahədə inkişaf etmələrinə yardımçı ola bilərik.

Məqalənin praktik əhəmiyyəti – Yuxarıda qeyd etdiyim kimi bu cür sistemlərin öyrədilməsi zamanı sistemin nə üçün tətbiq edildiyini, necə istifadə edildiyini, necə qurulduğu haqqında ilkin anlayışlar verməklə istifadə

məqsədini şagirdlərə asanlıqla aşılaya bilər və ən əsası şagirdlərdə daha böyük maraq doğura bilərik.

Ədəbiyyat

1. *“Excel 2019 Bible” by John Walkenbach: This comprehensive guide provides a detailed overview of Excel, including how to use the Help tab and other features.*
2. *“Excel 2019 For Dummies” by Greg Harvey: This beginner-friendly guide covers all the basics of Excel, including how to access and use the Help tab.*
3. *“Microsoft Excel 2019 Step by Step” by Curtis D. Frye: This step-by-step guide covers the essential features of Excel, including the Help tab, and provides hands-on exercises to help you master the software.*